

Сыздықов Қ.Ә.

педагогика ғылымдарының кандидаты, ассистент профессор,
Сұлейман Демирел Университеті, Қазақстан, Қаскелен қ., e-mail: kanat_asyl@mail.ru

МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР – ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ БҰЛАҒЫ

Жас ұрпаққа тәрбие беру мәселесі адамзат тарихында ғасырдан ғасырға ұласып келе жатқан ұлы мақсат, мұраттардың ішіндегі ең бастыларының бірі болып саналады. Мақалада ұлттық құндылығымыз мақал-мәтелдер негізінде болашақ ұрпақтың тұлғалық сапасын бүгінгі ақпараттандыру заманы талаптарына сай арттыру мәселесінің көкейкестілігі баяндалады.

Қазақ халқының тереңнен тамыр тартқан, сан ғасырлық болмысының, дүниетану көзқарасының, ақыл-парасатының жемісі ұрпақтан-ұрпаққа мұра болып келе жатқан сөз мәйегі мақал-мәтелдер адам бойына қуат беретін – жол көрсетер дара да сара жол.

Берілген мақалада мақал-мәтелдер арқылы рухани бай тұлға тәрбиелеудің құрылымдық-мазмұндық моделі көрсетіледі. Қайырымды, кішіпейіл, инабатты, отансүйгіш, елжанды, мәдениетті, еңбекқор, жомарт, адал болу, ұлттық құндылықтарды құрметтеу – мұның бәрі рухани құндылық.

Автор бүгінгі заманның өркениетті, прогресшіл бағытына сай адамгершілік қасиеті мол, жан-жақты дамыған, өзгерістерге бейімделгіш, сапалы да саналы түрде білім игеретін, рухани бай тұлғаны қалыптастыруда мақал-мәтелдердің алатын орны, әрі жастардың танымы мен қабілетін дамытуға арқау болатындығын анықтайды. Ы. Алтынсарин, М. Жұмабаев және К.Д. Ушинский секілді ағартушылардың халық педагогикасы ұлттық тәлім-тәрбие беру көзі, даналықтың бірден бір дәйегі деп баяндайтын тұжырымдары назарға алынады.

Түйін сөздер: мақал-мәтелдер, тәрбие, елжанды тұлға тәрбиелеу, рухани құндылықтар, халықтық педагогика.

Syzdykov K.A.

Candidate of pedagogical Sciences, assist. prof, Suleyman Demirel University,
Kazakhstan, Kaskelen, e-mail: kanat_asyl@mail.ru

Proverbs and Sayings are Sources of the National Education

The question of training up the younger generation is one of the great goals that has been pursued for centuries in the history of mankind. Our work emphasizes the relevance of the issue of improving the quality of future generations in accordance with the requirements of modern informatization based on our national values and proverbs..

Proverbs and sayings, it is a unique way to give people energy, is the fruit of the centuries-old point of view, the mind of the Kazakh people and the legacy of generations.

This article presents a structured model of nurturing a spiritually rich person with the help of proverbs and sayings. Respect, obedience, kindheartedness, patriotism, culture, diligence, generosity, humanity, respect for national values are all a spiritual value.

The author considers the problems of education of the future generation on the basis of proverbs and sayings. Thus, calls on the fact that proverbs and sayings have a special place in the formation of a civilized one with a high progressive moral basis, developed all-round, adapted to various social changes, consciously and qualitatively absorbing the knowledge, the spiritually rich personality of our generation, and it should be noted that the Kazakh people paid attention to the ethical-esthetic education of the person. It is also stated that the source of nationalist upbringing is the folk pedagogy of such enlighteners, as Y. Altynsarin, M. Zhumabayev and K.D. Ushinsky. And this is the core of folk wisdom.

Key words: proverbs and sayings, upbringing, patriotic upbringing, spiritual values, folk pedagogy.

Сыздықов К.А.

к.п.н., ассистент профессора, Университет имени Сулеймана Демиреля,
Казахстан, г. Каскелен, e-mail: kanat_asyl@mail.ru

Пословицы и поговорки – источники национального воспитания

Воспитание молодого поколения – важная цель на протяжении всех веков истории человечества. В статье подчеркивается актуальность вопроса улучшения качества воспитания будущего поколения в условиях информатизации на основе национальных ценностей и с использованием народных средств пословиц и поговорок.

Пословицы и поговорки – это уникальный способ дать людям энергию, плод многовековой точки зрения, опыт и знания казахского народа, наследие для поколений. В статье представлена структурированная модель воспитания духовно богатого человека с помощью пословиц и поговорок. Для апробации модели была проведена опытно-педагогическая работа, в которой использовались дискуссионные методы, дебаты, беседы, анкетирование и опрос студентов. Уважение, добросердечность, патриотизм, культура, трудолюбие, щедрость, человечность, уважительное отношение к национальным ценностям – составляющие духовной ценности. Пословицы и поговорки имеют особое место в становлении и современной личности с высокими духовно-нравственными ценностями, всесторонне развитой личности, способной адаптироваться к различным общественным изменениям, сознательно и качественно осваивающей новые знания. Казахский народ издавна уделял внимание этико-эстетическому воспитанию личности. Источником национального воспитания являются народная педагогика, мудрость которой отражена в работах таких просветителей, как Ы. Алтынсарин, М. Жумабаев и К.Д. Ушинский. Их идеи, можно сказать, являются стержнем этнопедагогической мысли и отражают народные мудрости.

Ключевые слова: пословицы и поговорки, воспитание, патриотическое воспитание, духовные ценности, народная педагогика.

Кіріспе

Қазіргі уақытта ғылым мен техниканың көз ілеспес жылдамдықпен дамуына байланысты оқушыларға білім беру, оларды тәрбиелеу және дамыту міндеттері барған сайын күрделеніп бара жатыр. Сондықтан біз де өз халқымыздың қарыштап дамып, өркениеттен кенже қалмауы үшін уақыт талабына сай, білімді де парасатты, жан дүниесі кемел, намысшыл, ұлтжанды ұрпақ тәрбиелеу баршамыздың алға қояр маңызды міндетіміз. Ұлттың болашағы ұрпағында болса, ұрпақтың тәрбиесі ұстаз қауымының қолында. Ал, ұстаз мұраты жетілген, толыққанды, сапалы азамат тәрбиелеу болмақ. Бұл заман талабынан туындап отырған қажеттілік.

Мақаланың негізгі мақсаты – бүгінгі заманның өркениетті, прогресшіл бағытына сай адамгершілік қасиеті мол, жан-жақты дамыған, өзгерістерге бейімделгіш, сапалы да саналы түрде білім игеретін, өзге замандастарымен тең дәрежеде бәсекелесе алатын биік өрелі, өз тілін және ұлттық құндылықтарды игерген терең білімді саналы, мәдениетті, елжанды, рухани бай тұлға қалыптастыру. Оның қайнар бұлағы – халық педагогикасы.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Мақаланы жазу аясында философиялық, психологиялық-педагогикалық, жалпы ғылыми және нақты ғылыми әдіснама деңгейлері қолданылды, рухани-мәдени тұғыр тұрғысынан сараланды және тақырыпқа қатысты халық даналықтарының тәлімдік мұраларына, ғылыми әдебиеттерге талдау, салыстыру әдістері жүргізілді.

Халық педагогикасы ата-бабаларымыздың тәрбиеге қатысты ғасырлар қойнауынан сараланып жеткен іс-тәжірибелерінің жиынтығы. Сонымен халық педагогикасы дегеніміз – ол қазақ поэзиясының бөлінбес бөлшегі іспетті қанатты сөздер, мақал-мәтелдер, шешендік сөздер, айтыстар, ертегілер, аңыздар, жұмбақтар мен жаңылтпаштар. Ол – жан сезімімізді толқытып, ойымызға ой қосатын, қиялымызға қанат бітіретін халқымыздың рухани байлығы мен болмысы.

Халық ауыз әдебиеті ғасырлар бойы дамып, бүгінгі күнге дейін жетсе оның бойындағы қазыналарды таныта білу де сондай маңызды ғылыми-зерттеу жұмыстарына арқау болуы керек деп есептеймін.

Әдебиеттер шолу

Орыс халқының академигі Г.Н. Волков «Без памяти нет традиций, без воспитания нет духовности, без духовности нет личности, без личности нет народа как исторической общности» – сапалы тұлға жайында нақты өз тұжырымын білдіреді (Волков, 2000; Гумарова, 2018).

Ұлттық болмысымыздың өзегін сақтай отырып, ұлттық салт-дәстүрлерімізді жаңғырту, болашақ ұрпақтың бойына ұлттық рухты сіңірту біздің алдымыздағы басты міндет. Уақыттың көші алға жылжыған сайын адамзаттың өмір сүру салты да өзгерісті қалайды. Техника қарыштап дамып, түрлі технологиялар пайда болады, алға қойған міндеттер мен таным-талаптар да өзгереді. Әйткенмен де, өзгермейтін құндылық – ұлттық болмыс, рухани тәрбие.

Жаһандануға қарсы тұруға қауқар боларлық күш – ұлттық мәдениет. Бұл тұрғыда елімізде «Мәдени мұра» бағдарлама аясында көптеген шаралар атқарылып жатыр. Ұлттық мәдениетімізді сақтай отырып, модернизацияға ұмтылуда Жапонияның тәжірибесіне сүйенгеніміз дұрыс деп санаймыз. Жапония десе, кез келген адамның көз алдына кимано, самурайлардың қылышы және керамика елестейді. Дәл осылай бүкіл әлем қазақ дегенде, қымыз, шұбат, ұлттық киімдеріміз бен ұлттық ойындарымыз бірден көз алдарына елестетіндей болуымыз керек. Ол үшін атадан балаға мирас болған рухани-мәдени қазыналарымызды қастерлеп, өскелең ұрпақ тәрбиесіне тағылымы мол құрал екенін ескере отырып пайдалансақ, ертеңгі ел болашағына, ұрпақ тағдырына деген сеніміміз нығая түсері хақ.

Тәрбие жөнінде М. Жұмабаев «Тәрбие – адам баласын кәміл жасқа толып, өзіне-өзі қожа болғанша тиісті азық беріп өсіру» – дейді.

Ата-бабадан қалған аманатқа қылау түсірмей кемел келешекке жеткізу жас ұрпаққа тәрбие мен білім беріп жүрген ұстаздардың иығына артылған парыз жүгі деп санаймыз. Осындай айтулы мақсаттарға жету жолында жаңа заманның тарихын қалыптастыратын қайсар да өр, білімді де білікті, жоғары мәдениетке ие, рухани дүниесі жоғары жастар тәрбиелеу құралы халық педагогикасы болып табылатын халық мақал-мәтелдері.

Орыс педагогы К.Д. Ушинский: «Мақал-мәтелдер – балалардың тәрбиесі мен адамның жеке басының қалыптасуындағы сан ғасырлық тәжірибені қорытындалаушы, нағыз – халық педагогикасы» (Ушинский, 2002) – деп көрсетеді (Ушинский, 2002). Сонымен қатар мақал-

мәтелдердің тәлім-тағылым мұрасы екендігін (Руи Ж.Б. Соарес) «қысқа фраза, әдетте құрамында фольклор бар даналық, ақиқат, моральдық және дәстүрлі көзқарас, тұрақты және үйреншікті ұрпақтан ұрпаққа беріледі» (Ruи, 2010), «адамзатқа рухани азық әрі бойға қуат беретін дәрі» (Берк Кеннет) медициналық белгілерін, яғни халық педагогикасын дәйектеген еңбектер де кездеседі (Burke, 2010).

Мақал-мәтелдер халықтың дүниетанымы, өмірге көзқарасы, философиясы, өзге де мәселелер кеңінен көрініс табады. Сөз мәйегі мақал-мәтелдер қашанда белгілі бір ойды жеткізеді, әлдебір нәрселерден сақтандырады, бір сөзбен айтқанда, адамның тал бесіктен жер бесікке дейінгі өміріне азық болатын даналық ғибрат.

Жас жеткіншектерге тәлім-тәрбие беру, оларды өнер-білімге баулуға таптырмас жауһарларымыз мақал-мәтелдердің маңыздылығы ерекше. Мақал-мәтелдер жастардың еңбекқорлығын жетілдіруде, тұлғалық қабілеттерін қалыптастыруда және бала тәрбиесінде ерекше орын алатын халық даналығы. Мұндағы ақыл-кеңестер қысқа да нұсқа, әрі тұжырымды болды.

Қазақ халқы – рухани құндылықтардың мұрагері. Төл жәдігеріміз – ауыз әдебиеті, мақал-мәтелдер, қанатты сөздер, өлең, жыр, терме, ата тілегі – ұлттық тәрбие бесігі. Осы тұрғыдан келгенде мақал-мәтелдер халқымыздың өткені мен кешегісі емес ол бүгінгі халқымыздың жанды дауысы. «Отан – оттан да ыстық», «Туған жердей жер болмас, туған елдей ел болмас», «Туған жердің қадірін шетте жүрсең білерсің». Отанға деген сүйіспеншілік, туған жерге деген ыстық сезім, ата-мекенге деген құрмет пен қасиетті қазақ халқының мәдени құндылығы – мақал мәтелдерден айқын көрінеді.

Сол себепті халық күш-қуатын тасқын суға теңеп «Елдің күші селдің күші» деп бағалаған. Адамның өмірі қысқа өмірінде туған елін, Отанын жасартып, жақсартып кетуге атсалысуы тиіс. «Ерден аспақ бар, елден аспақ жоқ». Алдына ұлы мақсат қойып, ұлы мұрат үшін қызмет істеген азамат қана ұлылыққа лайық.

Қазақ даласына алғаш білім ұрығын шашқан ұлы ағартушы Ы. Алтынсарин Абаймен тілдескендей

* Біз надан боп өсірдік,
Иектегі сақалды.
«Өнер – жігіт көркі» деп
Ескермедік мақалды...
Біз болмасақ, сіз барсыз,

Үміт еткен достарым,
Сіздерге бердім бағамды...

деп, қазақтың бейқам өткен өміріне өкініш білдіріп, келер ұрпаққа үміт артады, біз ескермедік, сендер естеріңнен шығармандар деп, «Өнер – жігіт көркі» халық даналығын өсиет етеді (Адамбаев, 2009).

Нәтижелер мен талдау

Ұсынылған модель (сурет) бізге болашақ ұрпақтың тұлғалық сапалылық қасиетінің қалыптасуы деңгейін зерттеп білуге принциптер жүйесін (жас жеткіншектердің қазақ халық мақал-мәтелдеріне эстетикалық қызығушылығын қалыптастыру үдерісіне жүйелілік, кешендік, тұлғалық іс-әрекеттік көзқарас принципі; балалардың жас және дара ерекшеліктерін ескеру принципі; оқу-тәрбие үдерісіндегі белсенділік, сабақтастық, әрекеттестік принципі; «оқытушы-оқушы» жүйесіндегі өзара белсенді әрекеттестік принципі; оқыту мен тәрбие мақсаттары, мазмұны, формалары мен әдістері бірлігінің принципі, оқу-тәрбие үдерісінің этнопедагогикалық және мәдениеттану бағыттылығы принципі) анықтауға және педагогикалық шарттарын (жас жеткіншектерге мақал-мәтелдерді жүйелі түрде түсіндіріп, педагогикалық ықпал жасау; отансүйгіштік мазмұндағы мақал-мәтелдермен танысу үдерісінде балаларға идеялық-адамгершілік білімі мен эстетикалық даму бірлігін ескеру; сөз болған мақал-мәтелдер негізінде көрініс алған әсерлену сезімін дамыту; балалардың сыныптан тыс тәрбие жұмысына қажетті отансүйгіштік бағыттағы мақал-мәтелдерді сұрыптау, болашақ ұрпақтың бейнелі ойлау қабілетін қалыптастыруда белсенді – шығармашылықты қабылдаумен эмоционалдық-бағыттық саланың бірлігін қамтасыздандыру) айқындауға мүмкіндік берді.

Ұлттық құндылығымыз мақал-мәтелдер негізінде болашақ ұрпақтың тұлғалық сапасының деңгейін айқындау үшін, оқушыларға этнопедагогика пәні семинар кезеңінде зерттеу ұйымдастырылды.

Тәжірибелік-педагогикалық жұмыстың барысында бабалар мирасы халық мақал-мәтелдері арқылы рухани бай тұлға тәрбиелеуді анықтау мақсатында әңгімелесу, пікірталастар, анкеталық сауалнамалар, бақылау, сұрақ-жауап, т.с.с жүргізілді. Сауалнама мен бақылауда

оқушылардың жеке ерекшеліктерін, оқу тапсырмаларын орындауға ықыласын, көзқарастарын анықтау мақсаты қойылды. Анықтау экспериментінің нәтижесінде оқушылардың белгілі көлемде, мазмұны әр деңгейдегі отансүйгіштік, рухани бай тұлға қасиеттерін қалыптастыруға қажетті білімдері бар, дегенмен де әлі де болса білімдері, түсініктері толық емес, сезімдері тұрақсыз екендігі анықталды. Дегенмен, бүгінгі жастарды кемел тұлға, сапалы ұрпақ тәрбиелеуді ата-баба мұралары мақал-мәтелдерді қолдану арқылы қол жетуге болатындығы айқындалды. Тәжірибелік-педагогикалық жұмыс жүргізілген семинарларда мақал-мәтелдерді оқып үйренуде оқушылардың шығармашылық ізденулеріне мүмкіндіктер туғызу мақсатында төмендегідей әр алуан сабақ түрлері мен әдіс-тәсілдері пайдаланылды.

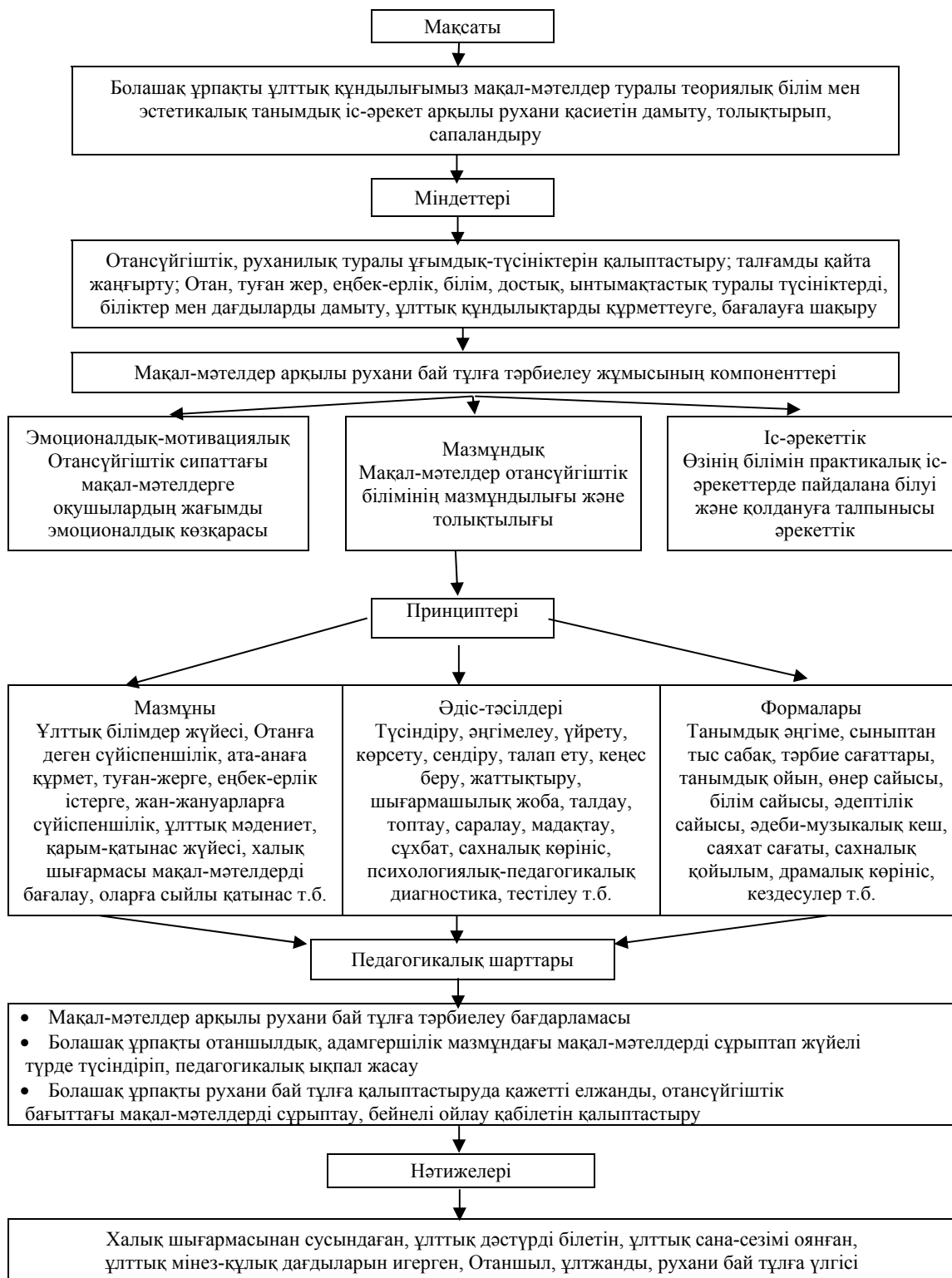
Аудиториядан тыс жұмыстарда оқушылармен шығармашылық жұмыстар әдеби кештер, пікір-талас, викторина-ойындар, баяндама, сурет салу шығармасы, түрлі кездесулер мен ойын-сауықтар ұйымдастыру және т.б. жұмыстар жүргізілді.

Болашақ жастардың теориялық білімдерін, іскерлік дағдысын орынды қолдану нәтижесінде мақал-мәтелдер негізінде сапалы тұлғалық бейнесін қалыптастырудың мүмкіндігі зор.

Халық шығармасының басқа түрлеріне қарағанда, мақалдың өзіне тән ерекшеліктері мен өзгешеліктері бар. Ең алдымен, әдебиеттік жағынан алғанда, мақал үлкен толғау, образ арқылы берілген логикалық ой қорытындысы болып келеді. Ол адам өмірінде, тұрмыс тіршілікте, қоғамдық жағдайларда кездесетін әртүрлі құбылыстарға, тарихи мәні бар оқиғаларға берілген даналық баға, тұжырымды түйін есебінде қолданылады. Қандай мақалды алсақ та, оның шығуына үлкен оқиға, мәнді әңгіме себеп болған. Мақал соларға берілген баға, жасалған қорытынды, яғни «тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні».

Мақал-мәтелдер өзінің көп-жақтылығымен баланың табиғи тұлғалық асыл қасиеттерін (адамгершіліктің өзегін; адамдарға деген ізеттілікті, өзінің халқына, Отанына сүйіспеншілікті; эстетикалық талғам мен әртүрлі шығармашылық қабілеттілікті; дене бітімінің дұрыс жетілуін; болашаққа деген сенімді және т.б.) қалыптастырады дей келе, мынадай міндеттерді негізге алуға болады:

* жер туралы түсінігі – бұл адамзаттың ортақ үйі және табиғаты;

Сурет – Мақал-мәтелдер арқылы рухани бай тұлға тәрбиелеудің құрылымдық-мазмұндық моделі

* Отан туралы түсінігі – бұл әрбір адам үшін қайталанбайтын, ерекше, тағдырдың оған сыйлаған, ата бабасы оған қалдырған аманаты, Отаны;

* ата-ана туралы түсінігі – бұл әрбір адам баласының қамқоршысы;

* еңбекке деген қызығушылығы – адамзат тұрмысының негізі;

* білімге деген қызығушылығы – әртүрлі еңбек нәтижесіне, соның ішінде шығармашылықты еңбек нәтижесіне қызығушылығы;

* достық, ынтымақтастық түсінігі – еркіндіктің, бірліктің және бейбіт өмірдің нышаны.

М. Жұмабаевтың: «Тәрбиеден мақсұт – баланы тәрбиешінің дәл өзіндей қылып шығару емес, келешек өз заманына лайық қылып шығару... Әр тәрбиешінің қолданатын жолы – ұлт тәрбиесі... Өз ұлтын сүйген адам өз ұлтының бақыты үшін өз бақытын құрбан қылады» – деген жан тебіренісі, ұлттық тәлім-тәрбие мектебінің мұрасы арқылы жас ұрпақты тәрбиелеу бүгінгі күннің негізгі міндетіне айналып отырғанын көрсетеді (Жұмабаев, 1992).

Қазақ ұлттық тәрбие беру тәжірибесінің айқын мысалдарына сүйене отырып, қазіргі заманғы білім мен тәрбие беру ұйымдарында халықтың денсаулығы мен күш-жігерін дамыту үшін дәстүрлі дене тәрбиесі қалай қолданылатынын және халық педагогикасының дәстүрлерін пайдалану жастарды отансүйгіштікке тәрбиелеудің тиімділігін арттыру әдістерін көрсетеді (Бимаханов, 2016).

Қорытынды

Сонымен, осындай дәйектермен жас-жеткіншектердің бойында отансүйгіштікті қалыптастыруда мақал-мәтелдер тамаша үлгі болып табылатындығы байқалады.

Сондықтан да рухани тәрбие білім беру мен саналы рухани бай тұлға қалыптастыру – уақыт,

замана талабы, себебі бүкіл әлем жаһандану процесіне байланысты көпэтносты және көптілді болып келеді. Бұл дегеніміз өзінің белгілі мәдениеті, дәстүрі, тарихы, өмір сүру жолы бар ұлттар бүгінгі техниканың қарыштап дамыған заманында осы атадан-балаға мирас болған мұраны шаң жуытпай, ұлттық құндылықтарды сақтап, кейінгі ұрпаққа табыстауымыз керек.

Қазіргі жаһандану заманында тарихи тамырынан ажырамаған, рухани құндылықтармен байыққан, алдына мақсатқа жетуге ақылы мен қайратын серік қылатын тұлға қалыптастыруға мақал-мәтелдердің орны ерекше (Бекбергенова, 2017).

Демек, халық ауыз әдебиеті ғасырлар бойы дамып, бүгінгі күнге дейін жетсе, оның бойындағы қазыналарды таныта білу бүгінгі жаңа ғасырдағы жаңаша ойлайтын жастардың тәлімдік-тағылымдық жұмыстарына арқау болуы керек деп есептеймін.

Заңғар жазушы М. Әуезов айтқандай «Біз ауыз әдебиетін зерттей отырып, халық санасындағы отаншылдық сезімді, халық ұғымындағы адамгершілік гуманизмді, халықтың қанатты үміті оптимизмді... сол халықтың өткендегі өмірін, аңсау-арманын, әдет-ғұрпын, халықтың ұжымдық тәрбиесінің жемісін көреміз» (Әуезов, 1959:218), ауыз әдебиетінің отансүйгіштікті жастардың бойында қалыптастырудың тәрбиелік мәнін айқын көріп отырмыз.

«Толқыннан толқын туады» демекші ара-жігі ажырамай, үзілмей жалғаса береді, ұрпақтар өседі, өрбиді, жаңарады, жалғасады. Бүгінгі балаға қамқорлық танытқан адам ертеңге еңбек сіңіреді! Мақал-мәтелдер болашақ ұрпақты адамгершіліктің үстіңгі баспалдағы отансүйгіштікке тәрбиелеуде, алға ұмтылдыруға, қазіргі нарықтық техникалық өрлеу заманында оң әсер беретін мүмкіндікке ие. Сондықтан да жастарымызды рухани тәрбиелеуде бәріміз табандылық танытуымыз тиіс.

Әдебиеттер

- 1 Гумарова А.А. Роль этнопедагогика в преподавании предмета «История Казахстана» // «edu.e-history.kz» № 2. 2018
- 2 Проблемы педагогики / К.Д. Ушинский; сост. и отв. ред. Э.Д. Днепров. – М.: УРАО, 2002. – 591 с. – (Новая педагогическая библиотека)
- 3 Rui J.B. Soares From «Paremiology to Paremiology» Tavira, Portugal: AIP-IAP. 2010.
- 4 Burke, Kenneth. Literature as Equipment for Living. Parlor Press, 2010, 686 pg
- 5 Балтабай Адамбаев. Асыл қазына. – Алматы: Ана тілі баспасы 2009. – 320 бет.
- 6 Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 1992. – 8 б.
- 7 Волков Г.Н. Этнопедагогика. – М., 2000.

8 Talant Duysenuly Bimahanov, Meyrambek Kazbekovich Murzabekov. Pedagogical conditions of patriotic education of students on the basis of traditions of the physical development of the Kazakh national pedagogics. №1 (47) Education and self-development. p.138. Казан, 2016.

9 Бекбергенова З. Тұлға тәрбиелеудегі мақал-мәтелдердің ролі. Казахский язык: преподавание в школе, колледже и ВУЗ-е. №4-6, 2017. 13-15 б.

10 Әуезов М. Әр жылдар ойлары, ҚМКӘБ. – Алматы, 1959. – 218 б.

References

1 Gumarova, A.A. (2018). Rol etnopedagogiki v prepodavanii predmeta istorii Kazakhstana [The role of ethno-pedagogy in teaching of the history of Kazakhstan]. «Edu.e-history.kz». No. 2. (In Russian)

2 Ushinsky, K.D. red. And responsible E. D. Dneprov (2002). Problemy pedagogiki [Problems of pedagogy]. Moscow, 591. (In Russian)

3 Rui, J.B. (2010). Soares From «Paremiology to Paremiology». Tavira, Portugal: AIP-IAP.

4 Burke, Kenneth. (2010). Literature as Equipment for Living. Parlor Press, 686.

5 Adambaev, B. (2009) Asyl kazyna [Asyl Qazyna]. Almaty, Ana tili baspasy. 320. (In Kazakh)

6 Zhumabaev, M. (1992). Pedagogika [Pedagogy]. Almaty. Ana tili, 8. (In Kazakh)

7 Volkov, G.N. (2000). Etnopedagogika [Ethnopedagogics]. Moscow. (In Russian)

8 Bimahanov, T.D. & Murzabekov, M.K (2016). Pedagogical conditions of patriotic education of students on the basis of traditions of the physical development of the Kazakh national pedagogics. Education and self-development. Kazan. №1 (47) . 138. (In Russian)

9 Bekbergenov, Z. (2017). Tulga tarbiyeludegi makal-matelderdin roli [The role of proverbs and sayings in the education of the individual]. Kazakski yazik: prepodavaniye v shkole, college i VUZ-e. [Kazakh language: teaching in school, college and university] 4-6, 13-15. (In Kazakh)

10 Auezov, M.A. (1959) Ar zhildar oylary, QMKAB. [Thoughts of different years] Almaty, 218 (In Kazakh)